K.N.N.V.

DE HOLLANDSE HOEVE

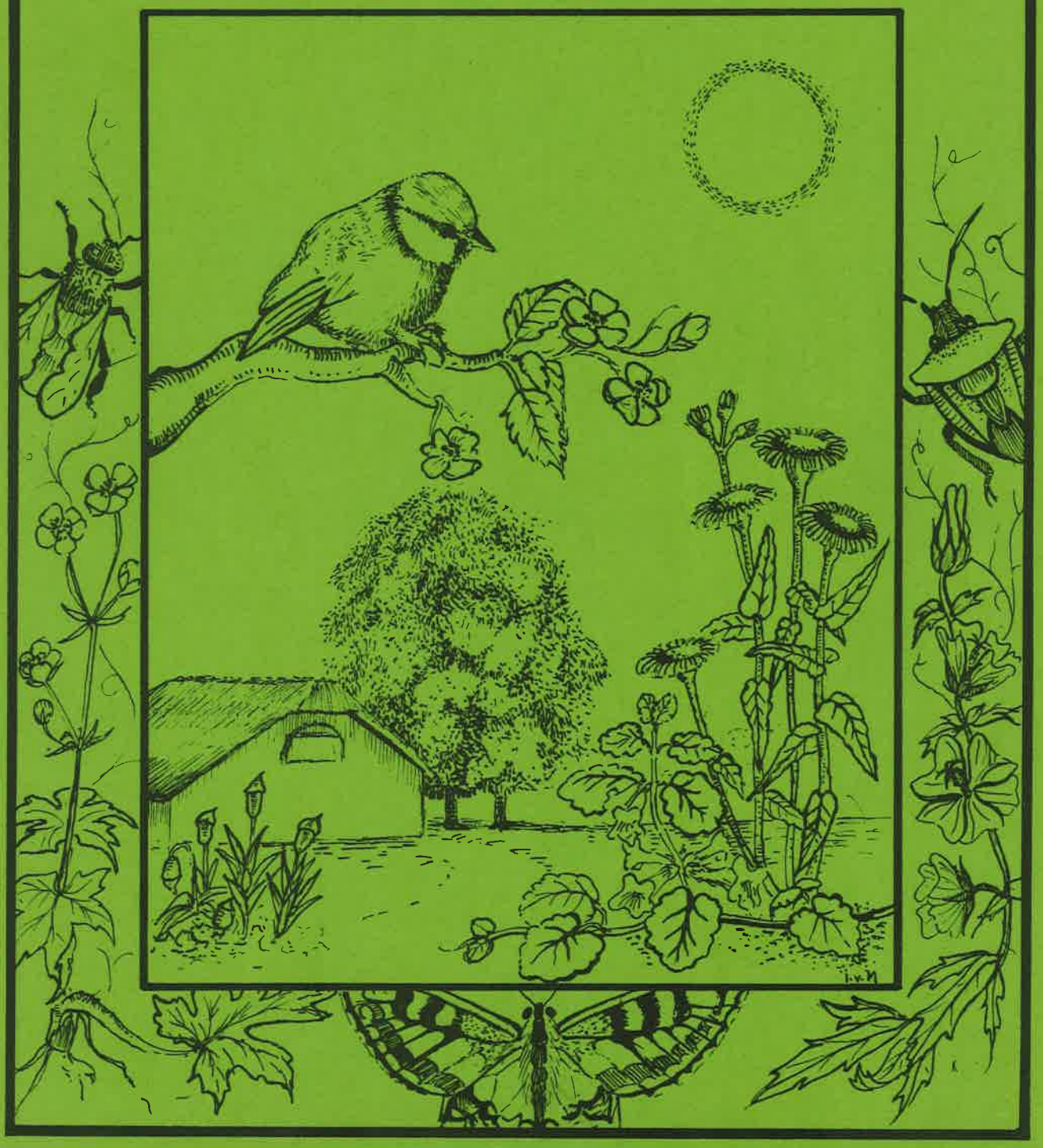

Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging

INVENTARISATIERAPPORT VAN DE "HOLLANDSE HOEVE"

door de K.N.N.V.-afdeling Beveland

met bijdragen van:

Goes, 1983.

Voorwoord

"De Hollandsche Hoeve", een gebied ingeklemd door de Kattendijkse dijk, de wijk Noordhoek en de Ringbaan-Oost, is in 1967 door de gemeente Goes aangekocht om er uiteindelijk de bestemming recreatie aan te geven.
Plannen zijn ontwikkeld maar financiën ontbraken om het gehele gebied ineens geschikt te maken voor recreatie.
Dit mag een geluk genoemd worden voor de boomgaarden, die in het gebied voorkomen. Aanvankelijk lag het in de bedoeling de boomgaarden te rooien om plaats te maken voor grote speelruimten omgeven door bosstroken.

In 1974 is door het toenmalige gemeentebestuur begrip opgebracht voor de natuurlijke waarden van de boomgaarden met zijn singels en slootjes en werd het plan zodanig omgebogen, dat het geheel zoveel mogelijk in stand gehouden kon worden.
Dit uniek stukje Goes is toen reeds niet onbekend gebleven bij de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, afd. Beveland. Zij stelt onder meer in haar brief, dd. 6 mei 1974 aan het gemeentebestuur het volgende:

> "Er zijn maar weinig plekjes, zo er buiten dit nog zijn, in Beveland, waar zulk een verscheidenheid aan dierlijk- en plantaardig leven is aan te treffen."

In dezelfde brief verzocht de vereniging een inventarisatie uit te mogen voeren, op het gebied van de avifauna en tevens in een later stadium een onderzoek te mogen instellen naar de entomo-fauna, de flora en de hydrobiologie. De bedoeling was de inventarisatie te houden in het gebied van de boomgaarden, maar omdat de aanleg van andere gedeelten van het recreatiegebied gerealiseerd was, is een groter oppervlak meegenomen.

Nu bij het 10-jarig bestaan van de K.N.N.V. afd. Beveland ligt het inventarisatie-rapport voor u. Ik meen te mogen stellen, dat het met veel enthousiasme en grote deskundigheid tot stand is gekomen. Menigeen zal reeds na een vluchtige blik in het rapport tot de conclusie komen, dat de in 1974 geuite bewering over de grote verscheidenheid aan dierlijk- en plantaardig leven meer dan bewaarheid is. De hoop kan alleen maar uitgesproken worden, dat deze verscheidenheid zal groeien. Dit zal voor een groot deel afhangen van het uit te voeren beheer. Het zal gebaseerd moeten zijn op de natuurlijke ontwikkeling van het

gebied. De tuinman krijgt aldus meer een begeleidende- dan een scheppende functie. De bevordering van de verscheidenheid in het gebied kan door een toenemend gebruik van "De Hollandsche Hoeve" als recreatiegebied achteruit gaan of zelfs geheel teniet gaan. Het gebied heeft de bestemming: recreatie. Er zal daarom hoge prioriteit gegeven dienen te worden aan stimulerende maatregelen zodat die bestemming volledig tot haar recht komt, maar er zal tevens gewaakt moeten worden, dat daarmee aan de natuurlijke ontwikkeling van het gebied geen schade wordt gedaan.

Natuur en recreatie hoeven elkaar niet tegen te spreken. Die mens, die wil genieten van de natuur, haar geheel wil beleven, is in wezen aan het recreëren. De recreant, op welk gebied dan ook, is bezig met natuurlijk handelen. Het wordt anders, wanneer de recreant geen respect op wenst te brengen voor de natuur om zich heen. De natuur zal dan altijd het onderspit moeten delven.

Het voorliggende rapport kan een hulpmiddel zijn om besef en respect op te brengen bij diegenen die het gebied op haar natuurlijke waarden niet weten in te schatten. Ik wil er dan ook voor pleiten dat het rapport onder velen verspreid zal worden en dat K.N.N.V.-leden, die er een machtig stuk werk aan hebben verricht, een vervolg van dit werk zien in kennisoverdracht. De kans, dat "De Hollandsche Hoeve" als een gebied waar de natuurlijke waarden, als een recreatief onderdeel, een goede toekomst tegemoet gaat is dan meer gewaarborgd.

W.J.J.de Koning,
chef van de afd. Beplantingen
van de gemeente Goes.

DE PADDESTOELEN VAN HET RECREATIEGEBIED "DE HOLLANDSE HOEVE"

Inleiding

Het gebied "De Hollandse Hoeve" is 20 ha groot en omvat een kinderboerderij, een ponyweide, een grote schuur, een waterspeeltuin, een verwilderde hoogstamboomgaard bestaande uit appel- en perebestand, een overdekt- en een openlucht zwembad met ruime lig- en speelweiden, een kampvuurplaats, een sporthal met restaurant en enkele sportvelden. In 1982 is een midget golfbaan aangelegd en in 1983 een fietscrossbaan en een speeltuin.

Voor de paddestoelen is de oude boomgaard het meest interressant, vooral ook in verband met het voorkomen van enkele afstervende fruitbomen. Deze worden zonodig afgezaagd, waarbij de stomp blijft staan. Door de boomgaard zijn met schelpen verharde wandelpaden aangelegd. Het geheel is omgeven door meidoornheggen, waartussen ook iepen en andere bomen voorkomen. Bovendien resteren twee windschermen met italiaanse populieren. De bodembedekking van de boomgaard bestaat uit gras en kruiden. Er worden noch insecticiden noch herbiciden gebruikt. Het publiek mag zelf het fruit oogsten, wat dan ook gretig wordt gedaan. Dit geldt ook voor de bramen die overal in de boomgaard groeien. Waardevol zijn verschillende waterputten en een stortplaats van boomstronken, die gedeeltelijk overgroeid zijn met bramen.

Het gebied buiten de boomgaard is met diverse houtgewassen ingeplant. Deze zijn nog vrij jong, zodat het gebied mycologisch nog niet interressant is.

De grond bestaat uit klei. De aangelegde heuvels rond de waterspeeltuin bestaan uit aangevoerd zand.

Het gebied is gelegen in uurhok 48-27.

Materiaal en methode

De periode van inventariseren loopt van oktober 1981 tot en met december 1982. De verzamelde gegevens zijn opgeslagen en hier verwerkt.

Voor het determineren werd gebruik gemaakt van verschillende boeken, die genoemd worden in de literatuurlijst. Vanaf september

1982 werd gebruik gemaakt van een microscoop met meetoculair.

Van de gevonden soorten is geen bewijsmateriaal behouden. Wel zijn van een deel dia's gemaakt.

Hygrophorus psittacinus (Papegaai zwammetje) werd gedetermineerd door C. Bas van het Rijksherbarium te leiden.

Tijdens de maanden mei tot en met augustus 1982 werden weinig paddestoelen gevonden, door de grote droogte gedurende die tijd.

Op de volgende data werd geïnventariseerd:

16-10-1981
06-11-1981
19-11-1981
27-03-1982
17-08-1982
07-09-1982
05-10-1982
20-10-1982
29-11-1982
28-12-1982

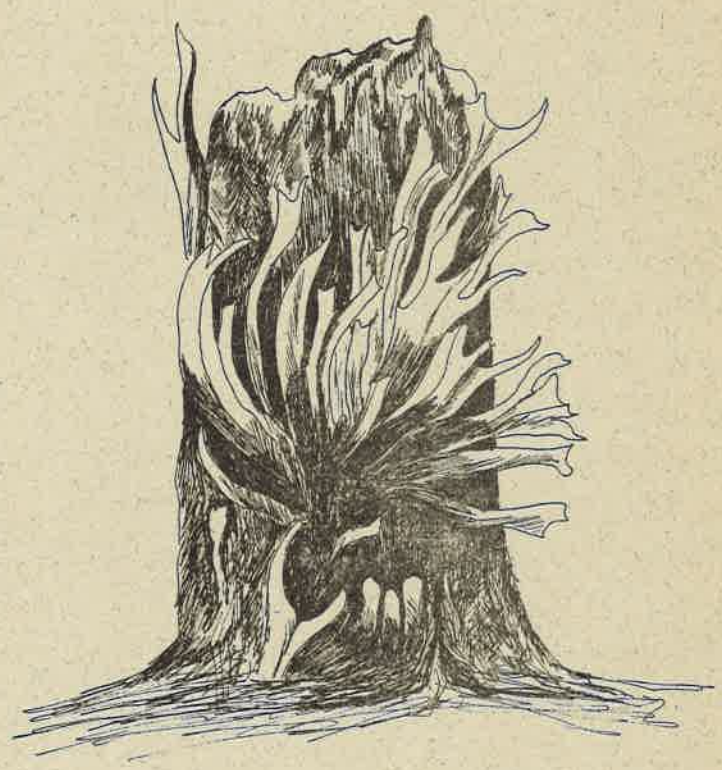

Xylaria hypoxylon (geweizwam)

Resultaten

Hieronder wordt een alfabetische opsomming gegeven volgens de handleiding voor inventarisatie van paddestoelen in Nederland door E. Arnolds en E. Jansen. De nederlandse namen zijn in overeenstemming met de officiële lijst van Nederlandse Paddestoelnamen door C. Bas en anderen.

De leukste vondsten waren Aleuria aurantia (Grote oranje

bekerzwam) en Hygrophorus psittacinus (Papegaai zwammetje). Laatstgenoemde, een bijzonder fraaie soort, werd aangetroffen tussen mos en kruiden.

Zoals begrijpelijk werden de meeste soorten gevonden in de oude boomgaard. De soorten die daarbuiten gevonden werden zijn met + gemerkt.

De talrijkheid wordt aangegeven met de volgende coden:

Aanwezig : x
Schaars : 1 = ca. 1-3 vindplaatsen per km^2
Matig talrijk: 2 = plaatselijk, ca. 4-20 vindplaatsen per km^2
Talrijk tot zeer talrijk : 3

Agaricus				
arvensis	Anijschampignon	10-10-82	in grasberm	x
campestris	Weide champignon	23-10-81	in grasberm	x
Aleuria				
aurantia	Grote oranje bekerzwam	22-10-82	tussen kruiden-vegetatie	1
Armillaria				
mellea	Honingzwam	19-11-81	aan de voet pereboom	x
Ascocoryne				
sarcoides	Paarse knoopzwam	28-12-82	op gestorte boomstronken	1
Bisporella				
citrina	Geel schijf-zwammetje	19-11-81	op gestorte boomstronken	1
Bolbitius				
+ vitellinus	Dooiergele mestzwam	05-10-82	in grasveld	1
Calocera				
cornea	Gele hoorntje	28-12-82	op gestorte houtstronken	1
Cheilymenia				
theleboloides		20-10-82	op zilverzand en vogelzaad afkomstig uit voliere in sloot	1
Conocybe				
+ lactea	Izabelkleurig breeksteeltje	17-08-82	op zandheuvel begroeit met gras	2
Coprinus				
+ atramenterius	Kale inktzwam	08-11-81	tussen nieuw aangeplante heesters	x

Coprinus				
+ comatus	Geschubde inktzwam	10-10-82	in grasveld	x
disseminatus	Zwerminktzwam	16-10-81	op stomp afgezaagde boom	1
lagopus	Hazepootje	10-10-82	op houtsnippers	x
micaceus	Glimmerinktzwam	23-10-81	bij stomp van afgezaagde boom	1
+ plicatilis	Plooirokinktzwam	20-10-82	in grasveld	2
Crepidotus				
variabilis	Wit oorzwammetje	16-10-81	op dode afgevallen takken	x
Dacrymyces				
stillatus	Oranjedropzwam (druppel)	16-10-81	op gestorte boomstronken	2
Flammulina				
velutipes	Fluweelpootje	22-11-81	op afgezaagde stomp van fruitboom	x
Ganoderma				
+ applanatum	Platte tonderzwam	27-03-82	op afgezaagde boomstomp in zwembadweg	x
Gymnopilus				
spectabilis	Prachtvlamhoed	16-10-81 20-10-82	op stompen afgezaagde fruitbomen	2
Hygrophorus				
psittacinus	Papegaaizwammetje	07-09-82	tussen kort gras en kruiden	x
Hypholoma				
fasciculare	Gewone zwavelkop	06-11-81 19-11-81	op stompen afgezaagde fruitbomen	2
Inonotus				
hispidus	Ruige boomzwam	07-09-82	op tak levende appelboom	x
Kuehneromyces				
spectabilis	Stobbezwammetje	22-11-81	op stomp afgezaagde fruitboom	x
Langermannia				
+ gigantea	Reuzenbovist	07-09-82	in grasbermen langs slootkant	x
Lactarius				
controversus	Populier melkzwam	06-11-81 05-10-82	onder rij Italiaanse populieren	x
Lepiota				
rhacodes	Knolparasolzwam	06-11-81	in gras bij meidoornheg	x

Lycoperdon				
pyriforme	Peervormige stuifzwam	06-11-81 29-11-82	op gestorte boomstronken, vochtig	x
Marasmius				
+ oreades	Weidekringzwam	17-08-82	in grasveld	1
Mycena				
filopes	Draadsteelmycena	05-10-82 28-12-82	op dood hout onder blad, vochtig	x
speirea	Kleine breedplaat mycena	05-10-82	op de grond tussen gras, vochtig	x
Nectria				
cinnabarina	Menie zwammetje	regelmatig	op dunne takken	3
Paxillus				
+ involutes	Gewone krulzoom	07-09-82	bij elzen op kale grond	x
Pholiota				
squarrosa	Schubbige bunzwam	20-10-82	op afgezaagde boomstomp	x
Polyporus				
varius	Waaierbuisjes zwam	10-10-82	op gestorte houtstronken	x
Scutellinia				
scutellata	Wimperzwammetje	22-11-82	op gestorte houtstronken	x
Stropharia				
aeruginosa	Kopergroenzwam	06-11-81	op dode takken op de grond	x
Trametes				
versicolor	Elfenbankje	19-11-81	op gestorte boomstronken	1
Tubaria				
furforacea	Donsvoetje	28-12-82	op houtsnippers	x
Vascellum				
+ pratense	Afgeplatte stuifzwam	05-10-82	in grasberm	x
Xylaria				
hypoxylon	Geweizwam	20-10-82	op gestorte houtstronken	2

Discussie

Door het korte tijdsbestek is de inventarisatie slechts een momentopname geweest. Voor paddestoelen dient eigenlijk een veel langere periode genomen te worden. Een paddestoel kan namelijk het ene jaar volop aanwezig zijn en dan weer jaren verstek laten gaan, of zelfs nooit meer terug komen. De oorzaken zijn velerlei, zoals verstoring van de bodem, of klimatologische omstandigheden zoals vochtigheid en temperatuur.

Bij toekomstige paddestoelinventarisaties zullen we in het "Hollandse Hoeve" gebied nog wel meer kunnen vinden.

De omgeving van het zwembad met de bijbehorende ligweiden is niet in het onderzoek betrokken. In 1982 zijn de windsingels gedund, waarbij het snoeihout werd versnipperd. Over enkele jaren zullen daar wel paddestoelen voor de dag komen, die in het andere gebied niet gevonden zijn.

Het onderhoud van de boomgaard bestaat uit eenmaal per jaar gras maaien en afvoeren. Als er fruitbomen doodgaan worden er loofbomen voor in de plaats gezet, zoals Iep, Es, Esdoorn, Paardekastanje, Prunus, Linde, Walnoot, Canada populier enz.

Er zijn in de boomgaard ook diverse brandplekken geweest, maar ik heb hierop helaas geen brandplek-zwammen kunnen waarnemen.

Zoals reeds uit het voorgaande gebleken is zijn in de boomgaard de meeste vondsten gedaan. Wij hopen dat de plantsoenendienst de toestand en de manier van onderhoud in de toekomst zal handhaven. Tevens willen wij ervoor pleiten dat bij herplanting in de oude boomgaard oude vruchtboomrassen aangewend worden om op deze wijze het karakter van de hoogstamboomgaard te handhaven.

Literatuur

Arnolds E. en Janse E.	Handleiding voor inventarisatie van paddestoelen in Nederland uitgave: N.M.V.-R.I.N.-S.B.B.
Bas dr.C. e.a.	Standaardlijst van Nederlandse Paddestoelnamen uitgave: K.N.N.V.
Breitenbach en Kränzlin	Pilze der Schweiz. Band I Ascomyceten uitgave: Mycologia Bern
Cool en v.d.Lek	Het paddestoelenboekje deel I-II uitgave: Versluys Amsterdam 1920
Eijndhoven G.L.van	De geslachten der Agaricales Wetenschappelijke mededeling K.N.N.V.
Gemeente Goes	Folder Rekreatiegebied "De Hollandse Hoeve"
Jahn H.	Pilze die an Holz wachsen uitgave: Busse, Herford
Keizer P.J.	Houtzwammen tabel uitgave: N.J.N.
Knoop M.	Modern handboek paddestoelen uitgave: Helmond
Lange M.	Elseviers paddestoelengids uitgave: Elsevier Amsterdam-Brussel
Maas Geesteranus R.A.	Wetenschappelijke mededeling no.80 Pezizales deel II uitgave: K.N.N.V.
Moser M.	Die Rörlinge und Blätterpilze uitgave: Gustav Fischer, Stuttgart
Philips R. bewerkt door J.Daams e.a.	Paddestoelen en schimmels van West-Europa uitgave: Spectrum, Utrecht

DE PLANTEN VAN DE "HOLLANDSE HOEVE"

INLEIDING

In 1982 en de lente van 1983 is de Hollandse Hoeve door een aantal leden van de plantenwerkgroep op planten geïnventariseerd.
Het gebied bevat geen echt natuurlijke gedeelten, maar bestaat uit, in verschillende tijden, door mensen aangelegde terreinen.
De bomen en struiken zijn grotendeels aangeplant en buiten de inventarisatie gehouden.
Het gebied is, voor wat de planten betreft, te verdelen in:

1. Een oude boomgaard met bijbehorende heggen en windschermen
2. Aangeplant park met een boerderijerf
3. Weiland
4. Water (oude drinkput, sloten en aangelegde waterpartijen)
5. Aangevoerde grond (vnl. zilt zand)

De in het gebied aanwezige oude hoogstamboomgaard bestaat uit appel- en perebomen. Er komen hier verscheidene (oude) appel- en pererassen voor, zoals b.v. de jutteperen en maagdeperen.
Deze boomgaard wordt niet behandeld met bestrijdingsmiddelen, maar levert toch nog aardig wat fruit op. Dit fruit kan door liefhebbers geraapt of geplukt worden.
Ook is de boomgaard gedeeltelijk aan het volgroeien met bramen.

SPEENKRUID.

Door het voorkomen van vele oude appel- en perebomen is het gebied ook entomologisch interressant. Het is een goed milieu voor vooral vele kever- en sluipwespensoorten. Hieraan wordt echter binnen dit rapport verder geen aandacht besteed.
Het parkgedeelte bevat een jonge aanplant met bijbehorende "akkeronkruiden". Op een zandhelling in het park groeit kleverig kruiskruid. Karwij en kompassla zijn andere in het oog springende planten, die in het aangelegde gedeelte groeien.
Het overigens soortenarme weiland is veranderd in een fietscrossbaan, de slootkant met rode ogentroost en de drinkput zijn intakt gebleven.
In het gebied zijn verschillende waterpartijen te vinden, zoals de genoemde drinkput, sloten en aangelegde vijvers. Uit de plantengroei blijkt dat het zoutgehalte niet overal gelijk is. Een slootje blijkt duidelijk brak te zijn, wat blijkt uit de groei van de zilte waterranonkel. Het voorkomen van o.a. veelwortelig kroos en de stijve waterranonkel in de oude drinkput duidt op zoet water.
De bodem van het gebied bestaat voor het grootste gedeelte uit zware kleigrond, terwijl op enkele plaatsen zand is aangevoerd. De voedselrijkdom van de bodem is over het algemeen vrij groot.

RESULTATEN

Het gebied is in totaal 6 keer geïnventariseerd door leden van de plantenwerkgroep, namelijk 3 keer in 1982 en 3 keer in de lente van 1983.
Bij deze inventarisaties zijn 158 hogere plantensoorten gevonden (bomen en struiken dus niet meegerekend).
De meeste soorten werden direct in het veld herkend en genoteerd. Verder werden enkele in het veld gedetermineerd en enkele thuis.
De inventarisaties zijn gedaan door M. Kostense, A. en C. Schoenmakers, J. Willemsen, W. Kuys, J. Eckhardt en R. Willemse.

CONCLUSIE

De Hollandse Hoeve is geen gebied waar echt zeldzame planten gevonden worden. Echter door de verscheidenheid aan milieutypen komen er toch nog aardig wat verschillende plantensoorten voor.

PLANTENLIJST

De nomenclatuur is volgens de twintigste druk van de Flora van Nederland van Heukels/van der Meijden (1983).
De opmerkelijke vondsten zijn aangegeven met een +
Zowel bij de braam (Rubus fruticosis) als bij de paardebloem (Taraxacum officinale) is geen onderverdeling gemaakt in kleinere taxa.

Johan Eckhardt
Reimond Willemse

bitterzoet

Lijst van gevonden planten op de Hollandse Hoeve in 1982 en lente 1983

Achillea millefolium	Duizendblad
Agrostis stolonifera	Fioringras
Alliaria petiolata	Look zonder look
Allium vineale	Kraailook
Alopecurus geniculatus	Geknikte vossestaart
Alopecurus myosuroides	Duist
Anthoxanthum odoratum	Reukgras
Anthriscus sylvestris	Fluitekruid
Arctium pubens	Gewone klis
Arrhenatherum elatius	Glanshaver (Frans raaigras)
Artemisia vulgaris	Bijvoet
Aster tripolium	Zulte
Atriplex prostrata	Spiesmelde
Barbarea vulgaris	Gewoon barbarakruid
Bellis perennis	Madeliefje
Brassica nigra	Zwarte mosterd
Bromus hordeaceus sps hordaceus	Zachte dravik
Bryonia cretica	Heggerank
Callitriche (platycarpa)	Sterrekroos
Calystegia sepium	Haagwinde
Capsella bursa-pastoris	Herderstasje
Cardamine hirsuta	Kleine veldkers
Cardamine pratensis	Pinksterbloem
Carex cuprina	Valse voszegge
Carex spec.	Zeggesoort
+ Carum carvi	Echte karwij
Cerastium fontanum	Gewone hoornbloem
Cerastium glomeratum	Kluwenhoornbloem
Chenopodium album	Melganzevoet
Chenopodium polyspermum	Korrelganzevoet
Chenopodium rubrum	Rode ganzevoet
Cirsium arvense	Akkerdistel
Cirsium vulgare	Speerdistel
Convolvulus arvense	Akkerwinde
Coronopus squamatus	Grote varkenskers
Crepis cappilaris	Klein streepzaad
Cynosurus cristatus	Kamgras
Dactylus glomerata	Kropaar
Daucus carota	Wilde peen

Elymus repens	Kweek
Epilobium hirsutum	Harig wilgeroosje
Epilobium tetragonum	Kantig wilgeroosje
Erigeron canadensis	Canadese fijnstraal
Erodium cicutarium subsp. cicutarium	Gewone reigersbek
Equisetum arvense	Heermoes
Euphorbia helioscopia	Kroontjeskruid
Euphorbia peplus	Tuinwolfsmelk
Festuca arundinacea	Rietzwenkgras
Festuca pratensis	Beemdlangbloem
Festuca rubra	Roodzwenkgras
Galinsoga parviflora	Klein knopkruid
Galium aparine	Kleefkruid
Geranium dissectum	Slipbladige ooievaarsbek
Geranium molle	Zachte ooievaarsbek
Geranium robertianum	Robertskruid
+ Geum urbanum	Gewoon nagelkruid
Glechoma hederacea	Hondsdraf
Glyceria fluitans	Mannagras
Gnaphalium uliginosum	Moerasdroogbloem
Hedera helix	Klimop
Heracleum mantegazzionum	Persische bereklauw
Heracleum sphondylum	Bereklauw
Holcus lanata	Echte witbol
Hypochaeris radicata	Biggekruid
Iris pseudacorus	Gele lis
Juncus bufonius	Greppelrus
Juncus effusus	Pitrus
Juncus inflexus	Zeegroene rus
+ Lactua serriola	Kompassla
Lamium album	Witte dovenetel
Lamium purpureum	Paarse dovenetel
Lapsana communis	Akkerkool
Lathyrus pratensis	Veldlathyrus
Lemna minor	Klein kroos
Lemna trisulca	Puntkroos
Leontodon autumnalis	Herfstleeuwetand
Lolium perenne	Engels raaigras
Lotus corniculatus	Gewone rolklaver
Lysimachia nummularia	Penningkruid

+ Lythrum salicaria	Kattestaart
Malva sylvestris	Groot kaasjeskruid
Matricaria maritima	Reukloze kamille
Matricaria recutita	Echte kamille
Medicago arabica	Gevlekte rupsklaver
Medicago lupulina	Hopklaver
Melilotus alba	Witte honingklaver
Melilotus altimissia	Gele honingklaver
Mentha arvensis	Akkermunt
Mentha aquatica	Watermunt
+ Myriophyllum spicatum	Aarvederkruid
+ Odontites verna	Rode ogentroost
Oxalis fontana	Stijve klaverzuring
Papaver dubium	Kleine klaproos
Petasites hybridus	Groot hoefblad
Phalaris arundinacea	Rietgras
Phleum pratense subsp. pratense	Timotheegras
Phragmites australis	Riet
Plantago lanceolata	Smalle weegbree
Plantago major	Grote weegbree
Poa annua	Straatgras
Poa pratensis	Veldbeemdgras
Poa trivialis	Ruw beemdgras
Polygonum aviculare	Varkensgras
Polygonum convolvulus	Zwaluwtong
Polygonum lapathifolium subsp.lapathifolium	Knopige duizendknoop
Polygonum persicaria	Perzikkruid
Potentilla anserina	Zilverschoon
Pulicaria dysenterica	Heelblaadjes
Ranunculus acris	Scherpe boterbloem
Ranunculus baudotii	Zilte waterranokel
Ranunculus bulbosus	Knolboterbloem
Ranunculus circinatus	Stijve waterranokel
Ranunculus ficaria	Speenkruid
Ranunculus repens	Kruipende boterbloem
Ranunculus sceleratus	Blaartrekkende boterbloem
Roriopa sylvestris	Akkerkers
Rubus fruticosis	Braam
Rumex acetosa	Veldzuring
Rumex crispus	Krulzuring

Rumex obtusifolius	Ridderzuring
Rumex sanguineus	Bloedzuring
Sagina procumbens	Liggende vetmuur
Sambucus nigra	Gewone vlier
Scirpus maritimus	Zeebies
Senecio serucifolius	Smalbladig kruiskruid
Senecio jacobaea	Jacobskruiskruid
+ Senecio viscosis	Kleverig kruiskruid
Senecio vulgaris	Klein kruiskruid
Sisymbrium officinale	Gewone raket
Solanum dulcamara	Bitterzoet
Solanum nigrum	Zwarte nachtschade
Sonchus arvensis	Akkermelkdistel
Sonchus asper	Brosse melkdistel
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel
Spirodela polyrhiza	Veelwortelig kroos
Stachys palustris	Moerasandoorn
Stellaria media	Vogelmuur
Tenacetum vulgare	Boerenwormkruid
Taraxacum officinale	Paardebloem
Thlaspi arvense	Witte krodde
Tragopogon pratensis	Morgenster
Trifolium dubium	Kleine klaver
Trifolium pratense	Rode klaver
Trifolium repens	Witte klaver
Tussilago farfara	Klein hoefblad
Typha angustifolia	Kleine lisdodde
Typha latifolia	Grote lisdodde
Urtica dioica	Grote brandnetel
Valeriana officinalis	Valeriaan
+ Verbena officinalis	IJzerhard
Veronica arvensis	Veldereprijs
Veronica filiformis	Draadereprijs
Veronica persica	Grote ereprijs
Veronica serpyllifolia	Tijmereprijs
Vicia cracca	Vogelwikke
Vicia hirsuta	Ringelwikke
Vicia sativa	Voederwikke
Vicia tetrasperma	Vierzadige wikke
Zannichellia palustris	Zannichellia

De Mossen en de Korstmossen van de "Hollandse Hoeve"

inleiding

Op 6 november werd door de Mossenwerkgroep van de KNNV-Afdeling Beveland de Mossen en de Korstmossen van de Hollandse Hoeve intensief bekeken en geïnventariseerd. De buitgemaakte mossen zijn op de daaropvolgende praktikum-avonden bekeken en gedetermineerd. Tijdens de eerste week van maart van 1982 hebben Wim Kuys en ik een bezoek gebracht aan dit gebied, waarbij voornamelijk gelet is op de korstmossen.
Na de inventarisatie-excursie van 6 november 1982 hebben de leden van de Mossenwerkgroep individueel zo nu en dan het terrein van de Hollandse Hoeve betreden; deze bezoekjes zorgden voor de nodige aanvullende informatie.

Marchantia polymorpha
Parapluutjesmos

terreinbeschrijving

De Hollandse Hoeve bestaat ondermeer uit een oude hoogstamboomgaard. Op het terrein waar deze oude fruitbomen staan heeft zich een graslandvegetatie ontwikkeld met hier en daar een brandnetel- of braamruigte. Op dit terrein zijn voorts nog enkele drinkputten te vinden.
Het hele terrein is thans in het bezit van de gemeente Goes, het grootste deel - dus ook de boomgaard - wordt gebruikt als wandelpark. Vlak naast de boomgaard bevindt zich een kinderboerderij, een midgetgolfbaan, een fietscrosscircuit en een wandelpark met veel jonge aanplant en een singel.
U zult wel begrijpen dat de recreatie veel druk uitoefent op dit terrein.

methode

Tijdens de inventarisatie-excursie werden er mossen en korstmossen verzameld; de monsters werden in enveloppen of in vellen krantepapier verpakt en steeds wanneer het papier door het monster nat werd, werd het verpakkingsmateriaal vervangen door een droge enveloppe of een droog vel krantepapier. Tijdens dit verwisselen moet men er wel voor zorgen. dat de korstmos- en mosmonsters ontdaan worden van zandkorreltjes, kleiresten en steentjes, want dit materiaal kan de mossen en korstmossen erg beschadigen.

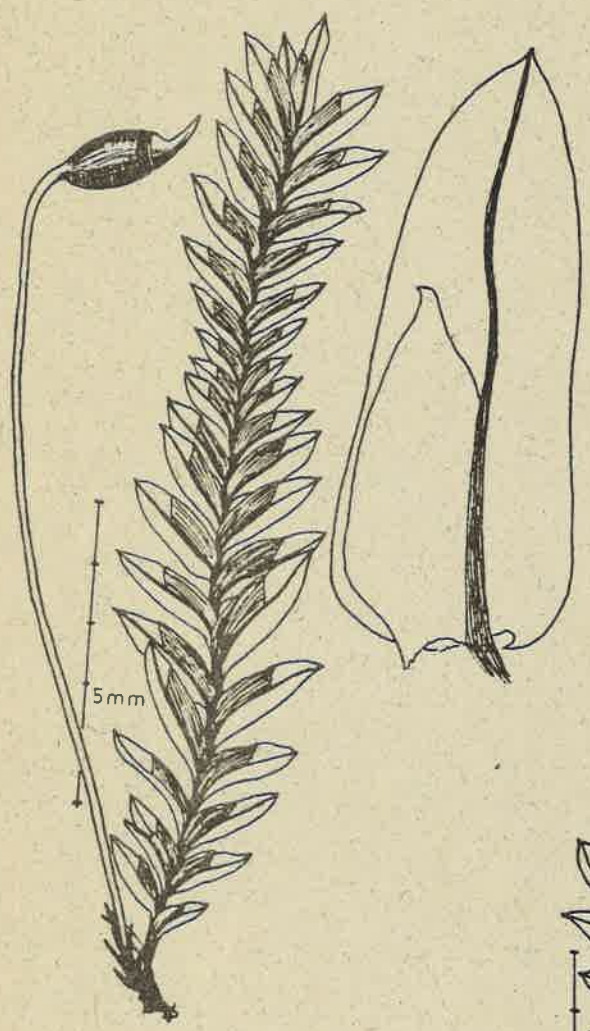

Fissidens taxifolius
Kleivedermos

Fissidens bryoides
Gezoomd vedermos

Hier boven heeft u al kunnen lezen, dat het meerendeel van de mossen op de op de practicumavonden gedetermineerd werd net als de korstmossen. De twee Cladonia-soorten zijn door Bas Koutstaal van het Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek te Yerseke gedetermineerd. Bij het determineren maakten we gebruik van lichtmicroscopen en stereomicroscopen en we raadpleegden enkele determinatie- en naslagwerken. De titels van deze boeken vindt u onder de rubriek "literatuur".

resultaten

Uit een twintigtal monsters hebben we 17 soorten Bladmossen, 3 soorten Levermossen en 7 soorten Korstmossen kunnen onderscheiden. Wat er in de Hollandse Hoeve aan korstmossen en mossen gevonden is, is lang niet gek. Er zijn hier weliswaar minder mossen gevonden dan in het Poelbos, maar de Hollandse Hoeve is toch weer rijker dan het Abbekinderse Bos. Net als in het Abbekinderse Bos komt ook hier Dicranoweissia cirrhata (Sikkelsterretje) voor, zij het op de Hollandse Hoeve in nog grotere aantallen, de schors van deze oude fruitbomen schijnt toch een beter substraat te zijn dan de schors van de Canadapopulieren in het Abbekinderse Bos.
Op het laatstgenoemde terrein staan de bomen ook veel dichter bij elkaar dan op de Hollandse Hoeve, misschien dat dit ook een faktor is die meespeelt.
Verder was Pottia heimii (Zilt kleimos) een leuke vondst, dit mosje werd op de oever van een drinkput (no. 1) gevonden.

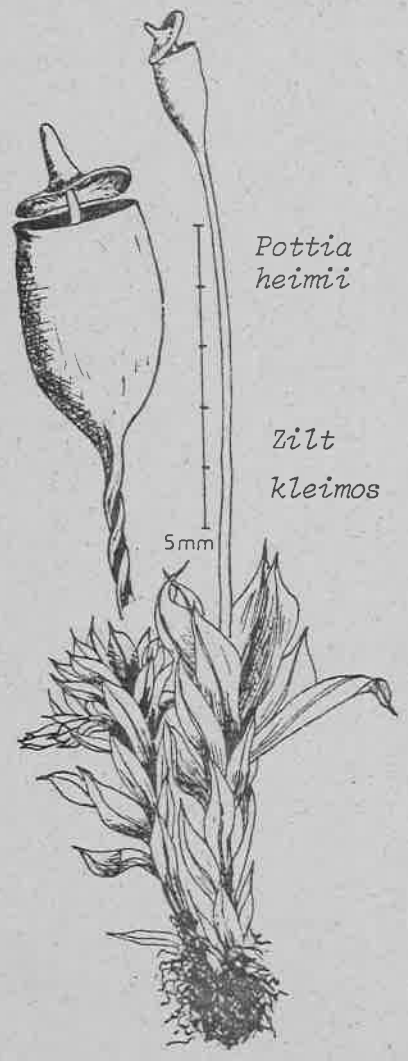

conclusie

De Hollandse Hoeve is matig rijk aan soorten. Toch is het vanuit bryologisch en lichenologisch oogpunt bekeken niet te hopen dat men ooit de oude fruitbomen gaat verwijderen, want juist de schors van deze bomen is erg rijk aan mossen en korstmossen.
Er komen vast meer epifytische korstmossen op deze fruitbomen voor dan er in dit rapport vermeld staan, maar we durfden er ons voorlopig nog niet aan te wagen om deze voor ons vreemde soorten te gaan determineren.
Tijdens het inventariseren hebben we verschillende biotopen bekeken zoals bomen (schors), ruderale terreintjes, kanten van wandelpaden, open plekken in het grasland, sloottaluds en oevers van drinkputten.
Het laatstgenoemde biotoop viel ons wat tegen wat betreft de mossen; men zou juist van dit soort biotopen meer verwachten.
Half augustus van dit jaar (1983) zag ik dat er enkele schapen in het boomgaardgedeelte liepen. Dat lijkt mij een goede vorm van beheer; op deze wijze wordt voor-

komen dat het terrein verruigt.

soortenlijst

MUSCI		BLADMOSSEN	
Amblystegium serpens	(Hedw.) Schimp. s.l.	Pluisdraadmos	1
Atrichum undulatum	(Hedw.) P.B.	Rimpelmos	3
Barbula unguiculata	Hedw.	Kleischroeftandmos	1
Brachytecium rutabulum	(Hedw.) B.S.G.	Dikkopmos	3
Bryum argenteum	Hedw.	Zilvermos	4
Bryum capillare ssp. capillare	Hedw.	Een knikmos	1
Ceratodon purpureus	(Hedw.) Brid.	Purpersteeltje	9
Dicranoweissia cirrhata	(Hedw.) Lindb.	Sikkelsterretje	3 en 8
Eurhynchium praelongum	(Hedw.) Schimp.	Fijn laddermos	4 en 6
Fissidens bryoides	Hedw.	Gezoomd vedermos	5 en 8
Fissidens taxifolius	Hedw.	Kleivedermos	5 en 8
Funaria hygrometrica	Hedw.	Krulmos	9
Hypnum cupressiforme	Hedw.	Klauwtjesmos	2
Leptodyctium riparium	(Hedw.) Warnst.	Beekmos	3 en 7
Phascum cuspidatum	Hedw.	Spits knopmos	1
Pohlia nutans	(Hedw.) Lindb.	Peermos	1
Pottia heimii	(Hedw.) Fuernr.	Zilt kleimos	1 en 9
HEPATICAE		LEVERMOSSEN	
Lophocolea bidentata	(L.) Dum.	Een kantmos	4
Lophocolea heterophylla	(Schrad.) Dum.	Een kantmos	4
Marchantia polymorpha	L.	Parapluutjesmos	1
LICHENES		KORSTMOSSEN	
Cladonia fimbriata	(L.) Fr,	-	10
Cladonia conistea	(Del.) Ash.	-	10
Diploicia canescens	(Dicks.) Massal.	-	1
Parmelia physodes	(L.) Ach.	-	1
Parmelia sulcata	(Th.) Tayl.	-	1
Lepraria incana	(L.) Ach.	-	1
Xanthoria parietina	(L.) Th.Fr.	Steenkorstmos	1

De Bladmossen, Levermossen en Korstmossen zijn door de leden van de Mossenwerkgroep gedetermineerd. Elk lid heeft een nummer gekregen en aan het nummer, dat achter de soort vermeld staat kan men zien door wie de soort gedetermineerd is.
Bas Koustaal van het Delta Instituut te Yerseke, die de twee Cladonia-soorten gedetermineerd heeft, heeft bijvoorbeeld nummer "10".

De determinaties zijn verzorgd door:

1. Henk Mosterdijk
2. Magda Kostense
3. Inemarie van Meurs
4. Piet Wondergem
5. Pieter van Rijswijk
6. Corina Rottier
7. Ineke Boone
8. Johan Eckhardt
9. Reimond Willemse
10. Bas Koutstaal

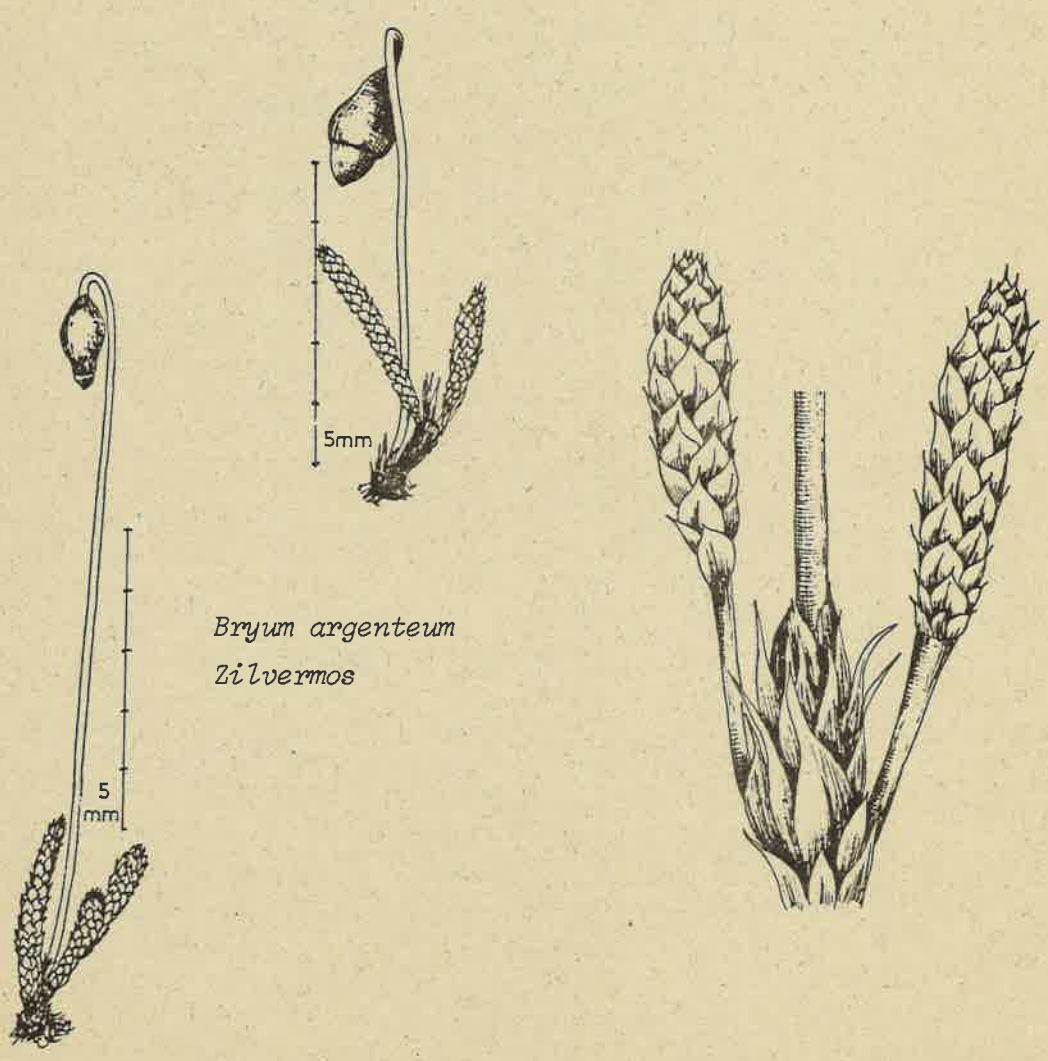

Bryum argenteum
Zilvermos

literatuur

1. Conert,H.J. (1972): "Algen,Pilze, Moose und Farne"; Delphin Verlag Stuttgart und Zürich.
2. Dixon,H.J. (1970): "The student's handbook of the British mosses"; third edition; revised and enlarged; authorized reprint by Wheldon & Wesley l.t.d..
3. van Dobben,H. (1978): "Korstmossentabel, de Nederlandse macrolichenen"; Jeugdbondsuitgeverij; Amsterdam 1978.
4. Dobson,F.S. (1981): Lichens, an illustrated guide"; second and revised edition; the Richmond Publishing Co. l.t.d.; Great Britain, Surrey 1981.
5. Landwehr,J. en Barkmann,J.J. (1966): Atlas van de Nederlandse Bladmossen"; Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging; Druk: "Eria"; Amsterdam-Zuid 1966.
6. Landwehr,J. (1980): "Atlas Nederlandse Levermossen"; met medewerking van S.R.Gradstein en H. van Melick; eerste druk; uitgave no. 27 Bibliotheek K.N.N.V. onder redactie van G.Houtman; B.V. W.J.Thieme & Cie;Zutphen 1980.
7. Margadant,W.D. en During,H.J. (1982): "Beknopte flora van de Nederlandse Blad- en Levermossen"; eerste druk; B.V. W.J.Thieme & Cie; Zutphen 1982.
8. Philips,R. (1980): "Grassen, Varens, Mossen en Korstmossen"; vertaald en bewerkt door Stampel-Rienks,S.E.; Spectrum Natuurgids; Uitgeverij Het Spectrum; Utrecht/Antwerpen 1980.
9. Smith,A.J.E. (1980): "The Moss Flora of Britain and Ireland"; First Paperback Edition; Published by the Press Syndicate of the University of Cambridge; Great Britain, Cambridge 1980.
10. Watson,E.V. (1980): "British Mosses and Liverworts"; Second Paperback Edition; Published by the Press Syndicate of the University of Cambridge; Great Britain, Cambridge 1980.

Lophocolea heterophylla

DE VOGELS VAN DE HOLLANDSE HOEVE.

Inleiding: De inventarisatiemethode.

Het gebied wat op vogels geïnventariseerd is, bestaat voornamelijk uit de boomgaard, en verder nog de kinderboerderij en waterpartijen met omliggende grond. Ook werd er geïnventariseerd in het laantje langs het zwembad, wat door de aanwezigheid van elzen 's-winters leuke soorten aantrekt.(keep, staartmees, putter, sijs e.d.)

Vanaf mei 1982 werd eerst eens in de twee weken geïnventariseerd, wat later is teruggelopen tot eens in de maand. In totaal hebben we het gebied 34 keer bezocht, waarna we per keer het aantal soorten en het aantal per soort noteerden.

Aantal inventarisaties per maand in 1981/1982.

jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
3	2	2	3	6	6	2	2	2	1	2	3

aantal individuele waarnemingen: 7.

In het voorjaar van 1982 zijn door de leden van de vogelwerkgroep 's-morgens vroeg de zingende vogels genoteerd, welke mogelijk broedgevallen aanduidden.(merel, zanglijster, zwartkop, groenling e.d.)
Van elk bezoek werden de zingende vogels afzonderlijk op een kaartje ingetekend, en met behulp van deze kaartjes was het mogelijk een totaalbeeld te maken van de broedvogels.
Zie als voorbeeld het hierna volgende totaalkaartje van de groenling. Elke stip is een zingend mannetje.

De gegevens zijn verder nog aangevuld met individuele waarnemingen en door hulp van leden van andere werkgroepen.

RESULTATEN.

De inventarisatie resulteerde in 60 soorten, welke hierna volgen in volgorde van de Elseviers gids van de vogels van Europa, door B. Bruun. (1974)

SOORTENLIJST MET DE MAANDEN WAARIN DE SOORT WAARGENOMEN IS.

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Blauwe reiger					x	x		x		x	x	x
Knobbelzwaan					x							
Wilde eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Bergeend				x	x							x
Buizerd	x											
Blauwe kiekendief	x											
Torenvalk			x								x	
Fazant	x		x									
Waterhoen	x		x		x	x	x	x	x		x	x
Meerkoet	x	x	x		x							
Scholekster			x	x								
Kievit	x	x	x				x				x	x
Watersnip	x											x
Houtsnip			x									
Wulp				x							x	
Tureluur					x							
Zilvermeeuw		x	x	x	x	x	x					x
Kokmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Houtduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Tortelduif						x						
Turkse tortel	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
Koekoek					x		x					
Ransuil									x			
Gierzwaluw					x	x	x					
Grote bonte specht	x	x	x		x							
Boerenzwaluw			x	x	x	x	x	x	x			
Huiszwaluw					x	x	x	x	x			
Graspieper					x	x	x					
	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Gele kwikstaart			x	x	x							
Witte kwikstaart				x		x		x	x			
Spreeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kauw				x	x	x	x		x			
Zwarte kraai		x			x							
Winterkoning	x	x	x	x	x	x	x		x			x
Heggemus	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x
Kleine karekiet					x	x						
Spotvogel					x	x	x					
Tuinfluiter					x	x						
Zwartkop				x	x	x	x					
Braamsluiper						x						
Fitis			x	x	x	x	x	x				
Tjiftjaf			x	x	x	x	x	x				
Goudhaantje										x		
Grauwe vliegenvanger					x	x						
Roodborstje		x	x	x						x	x	x
Merel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Koperwiek	x	x								x	x	x
Zanglijster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kramsvogel	x	x		x						x	x	x
Pimpelmees	x	x		x	x	x		x		x	x	x
Koolmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Staartmees		x										
Huismus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ringmus					x	x						
Vink	x	x	x		x	x				x	x	x
Keep	x											
Groenling			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sijs	x	x										x
Putter	x	x	x	x	x	x		x			x	x
Kneu					x	x	x	x				x
	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D

TOTAALLIJST VAN DE BROEDVOGELS, INCLUSIEF DE NESTKASTEN, IN 1982.

Soort.	Aantal broedparen.
Wilde eend	1
Waterhoen	1
Houtduif	5
Tortelduif	1
Turkse tortel	1
Koekoek	1
Graspieper	2
Witte kwikstaart	0-1
Spreeuw	7-8
Winterkoning	10-13
Heggemus	12-16
Kleine karekiet	1
Spotvogel	3
Tuinfluiter	3
Zwartkop	2-3
Braamsluiper	1
Fitis	7-10
Tjiftjaf	3-5
Grauwe vliegenvanger	1
Merel	12-16
Zanglijster	9-12
Pimpelmees	2
Koolmees	4-5
Huismus	3-4
Ringmus	1
Vink	1
Groenling	9-15
Putter	1
Kneu	3

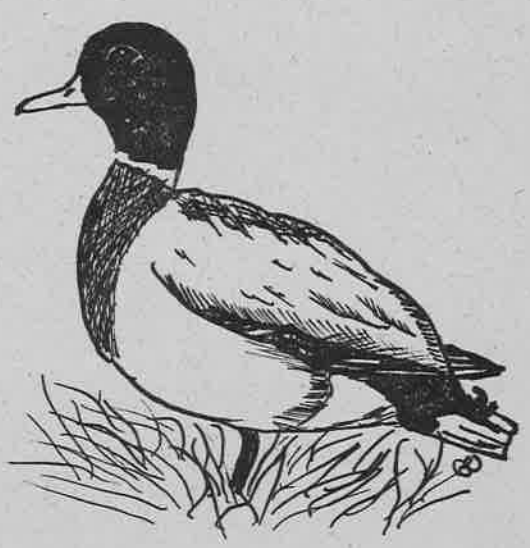

DE NESTKASTEN.

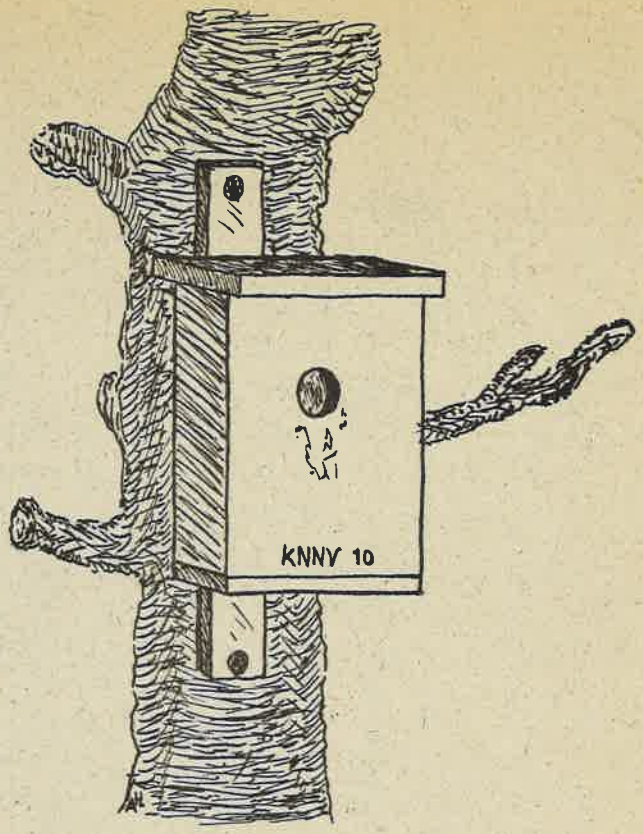

Verspreid door het hele gebied hangen nestkasten, welke in der tijd door de jeugdnatuurwacht geplaatst zijn. Nadat deze vereniging niet meer bestond zijn de kasten min of meer in handen gekomen van de jeugdafdeling van de KNNV. De modellen die er hangen zijn allemaal mezen- of spreeuwenkasten.
Eigenlijk had de KNNV niet de benodigde tijd en leiding om deze kasten intensief te controleren. Het was dus wel fijn dat we hiervoor toch nog gegadigden hebben gevonden, en wel de leerlingen van de Holtkampschool onder leiding van dhr. Witkam.
Zij controleerden de kasten op 29 april en 27 mei 1982 en op 18 april en 19 mei 1983.
Nu is het wel mogelijk dat sommige kasten twee maal in het seizoen gebruikt worden. Daar er alleen in de maanden april en mei is gekeken, hebben we hier dus geen gegevens van.

Resultaten nestkastencontrole.

1982. 29-4 en 27-5.

Nummer kast.	Soort.	Aantal eieren.	Aantal jongen.
1	Spreeuw	5	5
2	Koolmees	5	5
3	Spreeuw	5	5
4	Spreeuw	6	6
5	-	-	-
6	Koolmees	2	-
7	-	-	-
8	Spreeuw	6	5
9	Koolmees/Ringmus +	7 -	7 -
10	Pimpelmees	9	8
11	Spreeuw	5	5

\+ Op 13 juni 1982 werd een ringmus waargenomen die uit kastje nr 9 vloog. Zeer waarschijnlijk heeft de ringmus na de koolmees in het kastje gebroed.

Vervolg schema nestkastencontrole.

1983. 18-4 en 19-5.

Nummer kast	Soort	Aantal eieren.	Aantal jongen.
1	Spreeuw	6	-
2	Spreeuw	-	6
3	Spreeuw	4	-
4	-	-	-
5	-	-	-
6	Koolmees	-	6
7	Spreeuw	5	5
8	Koolmees	6	6
9	Koolmees	7	-
10	Koolmees	-	1
11	Spreeuw	4	4
12	Pimpelmees	-	6

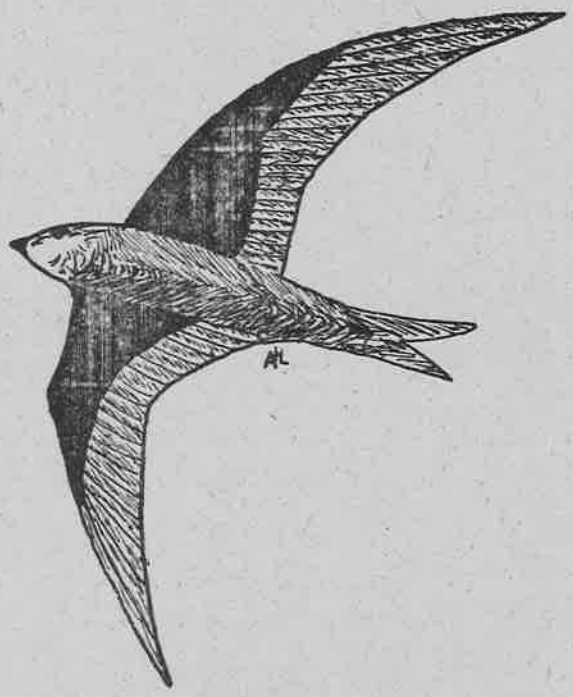

BESCHRIJVING VAN DE AFZONDERLIJKE SOORTEN.

1. Blauwe reiger. Ardea cinerea.
Onregelmatige gast in het gebied met maximaal twee exemplaren 7-11-1981 2 ex, 29-5-1982 2 ex, 31-12-1982 1 ex dood bij de put achter de gymzaal, waarschijnlijk verhongerd.

2. Knobbelzwaan. Cygnus olor.
Eén keer aangetroffen bij de noordelijk gelegen waterpartij. 27-5-1982 1ex.

3. Wilde eend. Anas platyrhychos.
jaarvogel.
Het gehele jaar aanwezig met enkele exemplaren in de noordelijk gelegen waterpartijen of in de slootjes. Zeer waarschijnlijk broedvogel.

4. Bergeend. Tadorna tadorna.
Er waren drie waarnemingen, waarvan twee overvliegend en één maal een paartje bij een put op 30-4-1982.
13-12-1982 1ex overvl, 15-5-1982 2ex overvl.

5. Buizerd. Buteo buteo.
Eén waarneming van een overvliegend exemplaar op 28-1-1982.

6. Blauwe kiekendief. Circus cyaneus.
In 1982 een jagend vrouwelijk exemplaar boven een sloot, op 21-1.

7. Torenvalk. Falco tinnunculus.
Het gebied van de hollandse hoeve wordt af en toe als jachtterrein benut. De hoek van de grote schuur wordt soms als rustplaats gebruikt. (vondsten van uitwerpselen en braakballen).
27-3-1982 1 ex, 22-11-1981 1 ex overvl.

8. Fazant. Phasianus colchicus.
Van deze vogel twee waarnemingen: 17-1-1982 1 vrouwelijk exemplaar opvliegend uit het noordelijk gelegen grasland, 30-3-1982 1 mannelijk exemplaar in de boomgaard.

9. Waterhoen. Gallinula chloropus.
jaarvogel.
Broedt jaarlijks in één van de putjes van het gebied met 1 paar.
In 1981 vijf jongen, in 1982 twee jongen.

10. Meerkoet. Fulica atra.
wintergast?
Meestal in de wintermaanden in en om de kinderboerderij, aangelokt door het gestrooide voer.
17-1-1981 18 ex.

11. Scholekster. Haematopus ostralegus.
Wordt soms overvliegend waargenomen naar de fourageergebieden aan de Oosterschelde.
3-4-1982 4 ex.

12. Kievit. Vanellus vanellus.
Voornamelijk overvliegend waargenomen.
30-1-1982 8 ex.

13. Watersnip. Gallinago gallinago.
wintergast.
Waargenomen op 19-12-1981 en 10-1-1982 respectievelijk 3 en 1 ex. fouragerend in de ondiepe sloot langs de weg.

14. Houtsnip. Scolopax rusticola.
Tijdens een jeugdexcursie op 27-3-1982 werd 1 exemplaar waargenomen opvliegend uit het struikgewas.

15. Wulp. Numenius arquata.
Onregelmatig overvliegende vogel, die fourageert langs de Oosterschelde.
24-4-1982 1 ex.

16. Tureluur. Tringa totanus.
Zie scholekster en wulp.
één waarneming: 6-5-1982 1 ex.

17. Zilvermeeuw. Larus argentatus.
Is het gehele jaar aanwezig, voornamelijk overvliegend, maar soms ook op de weiden fouragerend.

18. Kokmeeuw. Larus ridibundus.
Zowel overvliegend als in het gebied zelf voedsel zoekend met wisselend aantal.

19. Houtduif. Columba palumbus.
jaarvogel.
Vrij talrijk, op 7-11-1981 werd nog een volgroeid jong gezien dat nog gevoerd werd. Grootst getelde aantal op 6-5-1982: 20 ex.

20. Tortelduif. Streptopelia canorus.
zomervogel.
Broedvogel met één paar. Gehoord op 5-6-1982.

21. Turkse tortel. Streptopelia decaocto.
jaarvogel.
Vrij algemeen, in variërend aantal van 2 tot 20 ex. (7-11-1981)
Tevens broedvogel met 1 paar.

22. Koekoek. Cuculus canorus.
zomervogel.
Enkele malen gehoord, tevens een jong van ongeveer drie weken oud gevonden in het nest van een graspieper.

23. Ransuil. Asio otus.
Het gebied van de hollandse hoeve behoort waarschijnlijk tot het jachtgebied van de ransuil.Eén waarneming: op 9-9-1981 1ex. jagend in de schemering.

24. Gierzwaluw. Apus apus.
zomervogel.
Werd in de zomermaanden fouragerend boven het gebied waargenomen, met een aantal van 2 tot 7 exemplaren.
Eerste waarneming: 14-5-1981, laatste waarneming 21-7-1982.

25. Grote bonte specht. Dendrocopus major.
In het voorjaar vaak waargenomen, maar ondanks dat het biotoop om eventueel te broeden geschikt mag worden genoemd, werd in de periode van onderzoek geen broedgeval vastgesteld.

26. Boerenzwaluw. Hirundo rustica.
zomervogel.
Voedsel zoekend boven het gebied waargenomen, met 3 tot 11 exemplaren.
Eerste waarneming 28-3-1981, laatste waarneming 22-9-1981.

27. Huiszwaluw. Delichon urbica.
zomervogel.
Evenals gierzwaluw en boerenzwaluw, in aantallen van 2 tot 7 exemplaren.
Eerste waarneming 14-5-1981, laatste waarneming 25-9-1981.

28. Graspieper. Anthus pratensis.
zomervogel.
Broedvogel van het noordelijk gelegen grasland. Na aanleg van een fietscrossbaan in 1982 verdwenen. Eén paartje fungeerde als waardvogels voor een koekoek.

29. Gele kwikstaart. Motacilla flava.
In de trek werd de hollandse hoeve verscheidene keren aangedaan.
27-3-1982 2 ex, 18-4-1982 6 ex, 24-4-1982 2 ex, 6-5-1982 6 ex.
Meestal fouragerend langs de oever of in het weiland.

30. Witte kwikstaart. Motacilla alba.
zomervogel.
Broedvogel van het omliggend terrein, op 10-8-1982 drie juveniele exemplaren bij de waterpartijen.
trekwaarnemingen: 22-9-1981 1 ex, 3-4-1982 3 ex.

31. Spreeuw. Sturnus vulgaris.
jaarvogel.
Algemene broedvogel, zowel in de nestkasten als in natuurlijke holtes van de fruitbomen.
Het aantal aanwezige exemplaren varieert van 15 tot 70.

32. Kauw. Corvus monedula.
Tien waarnemingen, meestal 1 exemplaar, op 6-5-82 4 ex.

33. Zwarte kraai. Corvus corone.
Twee maal waargenomen, overvliegend: 25-2-1982 1 ex,
15-5-1982 1 ex.

34. Winterkoning. Troglodytes troglodytes.
jaarvogel.
Broedt voornamelijk in het zuid-westelijke deel van het gebied
met meerdere paartjes.

35. Heggemus. Prunella modularis.
jaarvogel.
Broedvogel in het gehele gebied met vrij talrijk aantal.

36. Kleine karekiet. Acrocephalus scirpaceus.
zomervogel.
Broedvogel in de put achter de sporthal. 30-5-1981 1 zingend ex,
1-6-1982 1 zingend ex.

37. Spotvogel. Hippolais icterina.
zomervogel.
Broedvogel in klein aantal aan de rand van het zuid-westelijke
deel van het gebied.

38. Tuinfluiter. Sylvia borin.
zomervogel.
Waarnemingen berusten alleen op gehoorde zang.
Broedt in klein aantal.

39. Zwartkop. Sylvia atricapilla.
zomervogel.
Broedt met enkele paartjes in het gebied wat overeenkomt met
de spotvogel en de winterkoning.

40. Braamsluiper. Sylvia curruca.
zomervogel.
Broedvogel in klein aantal, tussen braamstruiken en brandnetels.
18-6-1981 een paartje met vier uitgevlogen jongen.
11-6-1982 1 exemplaar.

41. Fitis. Phylloscopus trochilus.
zomervogel.
Talrijker dan de tjiftjaf, broedt in het hele gebied.
Eerste waarneming: 28-3-1981, laatste waarneming: 25-8-1981.

42. Tjiftjaf. Phylloscopus collybita.
zomervogel.
Broedvogel in klein aantal, komt alleen in de boomgaard voor en niet in het oostelijke deel van het gebied.
Eerste waarneming: 27-3-1982, 2 ex. Laatste waarneming 10-8-1981.

43. Goudhaantje. Regulus regulus.
Eén waarneming van 3 exemplaren op 23-10-1981.

44. Grauwe vliegenvanger. Muscicapa striata.
zomervogel.
Broedvogel in de boomgaard met 1 paar.

45. Roodborst. Erithacus rubecula.
wintergast.
Wordt af en toe met enkele exemplaren waargenomen, vooral in de boomgaard.

46. Merel. Turdus merula.
Is het gehele jaar aanwezig en zeer talrijke broedvogel in het gehele gebied.

47. Koperwiek. Turdus iliacus.
wintergast.
Waargenomen in onregelmatig aantal, grootste aantal 57 exemplaren op de speelweide op 13-10-1981.
Vroegste waarneming 13-10-1981, laatste waarneming 25-2-1982, 3 ex.

48. Zanglijster. Turdus philomelos
jaarvogel.
Talrijke broedvogel in de boomgaard en aan de oostzijde van het gebied.

49. Kramsvogel. Turdus pilaris.
wintergast.
Regelmatige gast in klein aantal tussen eind oktober en half februari. Vroegste waarneming: 23-10-1981, laatste waarneming 13-2-1982. Vaak overvliegend, maar bij strenge vorst ook in de boomgaard. Eén late waarneming: 3-4-1982 1 exemplaar.

50. Pimpelmees. Parus caeruleus.
jaarvogel.
Broedt in klein aantal in de nestkasten, maar we vonden ook een nest in een natuurlijke nestholte.

51. Koolmees. Parus major.
jaarvogel.
Broedvogel, met name in de nestkasten. Wordt zeer regelmatig waargenomen.

52. Staartmees. Aegithalos caudatus.
Eén winterwaarneming in de elzen aan de Zwembadweg.
13-2-1982 2 exemplaren.

53. Huismus. Passer domesticus.
jaarvogel.
Broedvogel in en om de kinderboerderij onder de dakpannen.
Wordt waargenomen in groepjes tot 30 exemplaren.

54. Ringmus. Passer montanus.
Aanwezig in klein aantal, maakt gebruik van de nestkasten.
Het is zeer wel mogelijk dat er meer broedgevallen zijn dan er werden vastgesteld. (zie schema nestkasten)

55. Vink. Fringilla coelebs.
jaarvogel.
In de winter met 6 tot 25 ex. aanwezig, tevens broedvogel met max. 1 paar in het westelijke deel van de boomgaard. Deze vogel liet op 6-5-1982 en op 29-5-1982 met luide slag de aansprakelijkheid op zijn territorium gelden.

56. Keep. Fringilla montifringilla.
Werd waargenomen tussen een groepje vinken bij de elzenaanplant aan de Zwembadweg. 9-1-1982 1 mnl ex, 10-1-1982 1 mnl ex.

57. Groenling. Chloris chloris.
jaarvogel.
Zeer talrijke vogel in het gebied. In het najaar soms groepjes van 20 tot 30 exemplaren in het graszaad in de boomgaard.

58. Sijs. Carduelis spinus.
wintergast.
Voornamelijk in de elzen langs de Zwembadweg, drie waarnemingen: 13-12-1981 7 ex, 10-1-1982 25 ex, 25-2-1982 25 ex.

59. Putter. Carduelis carduelis.
Het is haast wel zeker dat er in het gebied minstens 1 paartje broedt. Eén keer werd een zingend mannetje gehoord en er werd ook een keer een paartje in de boomgaard gesignaleerd.

60. Kneu. Carduelis Cannabina.
jaarvogel.
Waarschijnlijk broedvogel, dan wel in klein aantal. In de ponywei werd een exemplaar gezien wat haar verzamelde op 18-6-1981. Verder één zingend exemplaar in het oostelijke deel op 15-5-1982.

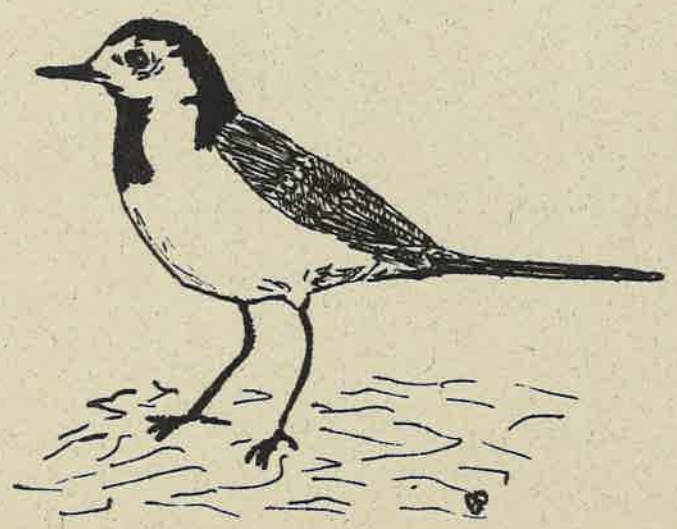

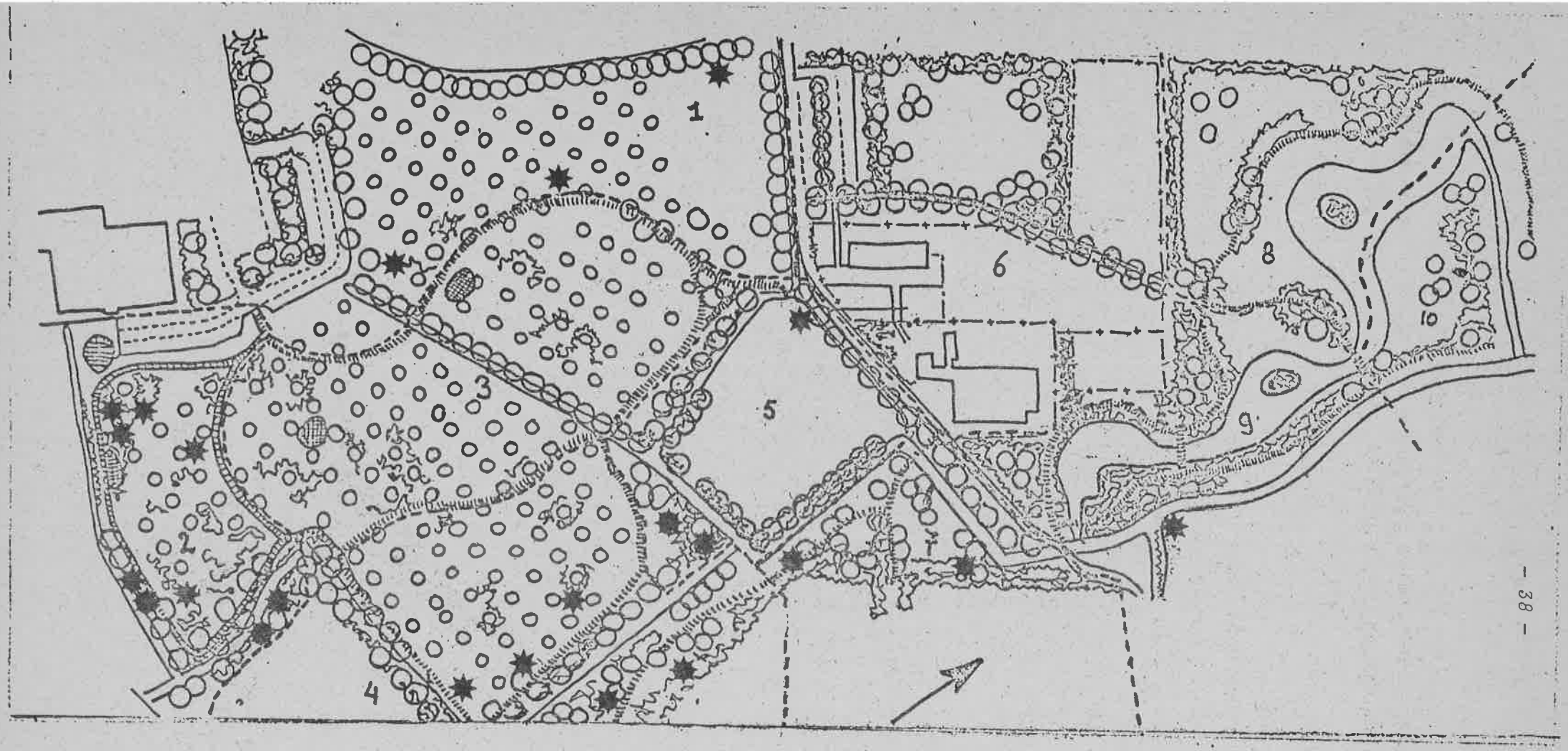

✸ *Broedgevallen van de Groenling.*